Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2026–2027

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

311

Vragen van het lid **Kostić** (PvdD) aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over *het gezondheidsrisico van onduidelijkheid over spuitzones en onzorgvuldige toekenning van pesticiden* (ingezonden 10 september 2026).

Antwoord van Staatssecretaris **Erkens** (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur), mede namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 7 oktober 2026). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2026–2027, nr. 271.

Vraag 1
Herinnert u zich dat de Staatssecretaris van LVVN heeft besloten om geen opdracht te geven voor de ontwikkeling van een rekenmethode voor spuitzonering, ondanks dat het RIVM en de WUR in hun rapport hierover concluderen dat dit haalbaar is, ondanks dat daartoe is opgeroepen door middel van de motie Vedder c.s. (Kamerstuk 27 858, nr. 659), ondanks dat gemeenten vragen om duidelijkheid, en ondanks dat de gezondheid van mensen, dieren en natuur op dit moment ernstig bedreigd worden door het gebruik van landbouwgif? Hoe rijmt u dit met een beleid dat de volksgezondheid op één wil zetten? Vindt u bedrijfsbelangen dan toch belangrijker?[1] [2] [3]

Antwoord 1
Het RIVM en de WUR concluderen dat een rekenmethode in beginsel ontwikkeld kan worden. Daarvoor zal echter langdurig vervolgonderzoek nodig zijn en het is onzeker of de uiteindelijke methode voldoende betrouwbaar en nauwkeurig zal zijn. Daarom is besloten dat deze methoden nu niet verder wordt ontwikkeld. In plaats daarvan wordt er als onderdeel van het Convenant Toekomstbestendige Gewasbescherming gewerkt aan een beleidskader leefomgeving. Dit betekent dus niet dat bedrijfsbelangen boven volksgezondheid worden gesteld. De bescherming van de volksgezondheid blijft uitgangspunt bij de verdere uitwerking van het beleidskader leefomgeving.

[1] Kamerstuk 27 858, nr. 769
[2] Document 2026D35763
[3] VNG, 14 mei 2024, «VNG vraagt duidelijkheid over spuitzonering» (https://vng.nl/nieuws/vng-vraagt-duidelijkheid-over-spuitzonering)

ah-tk-20262027-311
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2026

Vraag 2
Bent u het eens dat een wetenschappelijk onderbouwde rekenmethode veel kan betekenen voor het draagvlak onder bedrijven en de bevolking en veel duidelijkheid kan scheppen bij gemeenten voor spuitzonering? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2
Ja. Een betrouwbare, wetenschappelijk onderbouwde rekenmethode kan bijdragen aan duidelijkheid en draagvlak. Daarvoor is het wel nodig dat de methode voldoende betrouwbaar is om die functie daadwerkelijk te kunnen vervullen. Omdat daar volgens het RIVM en de WUR nog belangrijke onzekerheden over bestaan, wordt nu gekozen voor een bredere aanpak binnen het convenant.

Vraag 3
Welke zwaarwegende argumenten voor bescherming van volksgezondheid heeft u om het advies van het belangrijkste instituut voor volksgezondheid, het RIVM, niet op te volgen?

Antwoord 3
Het RIVM en de WUR concluderen dat het mogelijk is om een rekenmethode te ontwikkelen en bevelen vervolgonderzoek aan. Tegelijkertijd benoemen zij belangrijke onzekerheden en kennisleemtes, onder meer rond cumulatieve blootstelling en gezondheidseffecten.
De keuze om de rekenmethode niet verder te ontwikkelen is mede ingegeven door de zorg dat een steeds complexer model een schijn van wetenschappelijke zekerheid kan wekken, terwijl belangrijke onzekerheden blijven bestaan. Een rekenmodel is een hulpmiddel en geen garantie dat gezondheidsrisico's in de praktijk volledig worden ondervangen. Meer complexiteit in een model betekent immers niet automatisch dat de uitkomst meer betrouwbaar is. Bij de verdere beleidsontwikkeling wordt daarom niet alleen gekeken naar modelberekeningen, maar ook naar maatregelen die praktisch en aantoonbaar bijdragen aan de bescherming van de leefomgeving.

Vraag 4
Als u niet verder gaat met het ontwikkelen van een rekenmethode, hoe verwacht u dan tegemoet te komen aan de zorg, die u zelf aanhaalt in uw brief, dat «uit jurisprudentie blijkt dat bestaande onderbouwingen voor maatwerk in lokale situaties regelmatig onvoldoende worden geacht»? Verwacht u dat de bestuurlijke afspraken in het Convenant «Gewasbeschermingsmiddelen» voldoende gaan zijn om stand te houden bij de rechter? Zo ja, waar baseert u zich dan precies op? Is dat een voorwaarde die u stelt aan de bestuurlijke afspraken?

Antwoord 4
Juist vanwege de bestaande jurisprudentie wordt binnen het Convenant Toekomstbestendige Gewasbescherming onderzocht welke juridische instrumenten gemeenten kunnen gebruiken en hoe deze onderbouwd kunnen worden. Daarbij worden onder meer richtafstanden, instructieregels en maatwerkvoorschriften onderzocht. Juridische houdbaarheid is daarbij een expliciet criterium. Ik kan echter nog niet vooruitlopen op de uitkomst van dit onderzoek.

Vraag 5
Hoe bent u nu concreet van plan om de volksgezondheid te gaan waarborgen en gemeenten wetenschappelijke onderbouwde duidelijkheid te geven over spuitzonering?

Antwoord 5
Binnen het convenant worden verschillende onderzoeken uitgevoerd: naar mogelijke maatregelen, naar de juridische mogelijkheden en naar de praktische toepassing daarvan door gemeenten. Dit moet leiden tot een beleidskader met concrete beleidsopties, voorbeeldregels en voorbeeldonderbouwingen waarmee gemeenten de leefomgeving beter kunnen beschermen. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de beschikbare wetenschappelijke kennis. Bij de verdere uitwerking van deze aanpak is het van belang dat ook de

gezondheidskundige deskundigheid van de GGD'en wordt betrokken. Daarnaast moet de praktische uitwerking aansluiten bij de ervaringen en behoeften van gemeenten, zodat ook belemmeringen die zij in de praktijk ervaren bij het beschermen van de gezonde leefomgeving worden meegenomen.

Vraag 6
Aangezien uit onderzoek bekend is dat landbouwgif zich kilometers kan verspreiden, bent u bereid om in lijn met het voorzorgsbeginsel, zo lang als er onduidelijkheid bestaat, en zolang u niet kunt onderbouwen dat een kleinere spuitzonering kan bestaan zonder aantasting van gezondheid van mens, dier en milieu, een spuitzonering van minstens 500 meter verplicht te stellen? Of op zijn minst 50 meter verplicht te stellen, in lijn met huidige jurisprudentie? Zo nee, waarom niet, en op welke recente wetenschappelijke inzichten baseert u zich?

Antwoord 6
Een algemene afstand van 500 meter kan op basis van de huidige wetenschappelijke kennis niet als proportionele en wetenschappelijk onderbouwde generieke norm worden vastgesteld. De afstand van 50 meter wordt in de huidige praktijk bij nieuwe gevoelige functies vaak gehanteerd, maar is geen wetenschappelijk vastgestelde veilige afstand.
Binnen het convenant wordt onderzocht welke maatregelen en instrumenten nodig zijn om te zorgen voor eenduidig beleid. Daarbij worden onder meer de beschikbare wetenschappelijke kennis, effectiviteit, proportionaliteit en juridische houdbaarheid betrokken. Zie verder het antwoord op vraag 5.

Vraag 7
Bent u bekend met de oproep van meer dan huisartsen om te stoppen met landbouwgif in de sierteelt?[4]

Antwoord 7
Ja. Ik ben bekend met deze oproep en neem de zorgen van de betrokken zorgprofessionals serieus. Er zijn wetenschappelijke aanwijzingen voor mogelijke gezondheidseffecten van blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen, waaronder neurodegeneratieve aandoeningen. Tegelijkertijd kan op basis van de huidige wetenschap niet voor alle genoemde aandoeningen een causaal verband worden vastgesteld.
Juist daarom wordt gewerkt aan verbetering van het beoordelingskader en aan onderzoek naar onder meer blootstelling van omwonenden, cumulatieve effecten en neurodegeneratieve aandoeningen. Het uitgangspunt daarbij is het zo veel mogelijk beperken van risico's voor mens, dier en milieu en het bevorderen van weerbare teeltsystemen met minimaal en zorgvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Vraag 8
Wat vindt u ervan dat zoveel zorgprofessionals zich genoodzaakt voelden om een noodsignaal uit te zenden, bijvoorbeeld omdat er «overtuigende aanwijzingen voor verbanden met ernstige aandoeningen zoals Parkinson, ALS en leukemie bij kinderen» zijn? Wat is uw reactie op hun zorgen en oproep?[5]

Antwoord 8
De zorgen van zorgprofessionals over mogelijke gezondheidseffecten van blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen worden serieus genomen. De bestaande aanwijzingen voor mogelijke gezondheidseffecten geven aanleiding om aandacht te blijven houden voor het beperken van de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. Daarom wordt in opdracht van LVVN binnen het RIVM-onderzoek OBO-2 onder meer onderzoek gedaan naar de relatie tussen blootstelling aan bestrijdingsmiddelen en gezondheidseffecten. Daarnaast richt het SPARK-onderzoek zich op het verbeteren van de testmethoden voor het vaststellen van mogelijke neurodegeneratieve effecten

[4] Document 2025D30220
[5] Document 2025D22008

van bestrijdingsmiddelen. De uitkomsten van deze onderzoeken worden betrokken bij de verdere beleidsontwikkeling.

Vraag 9
Hoe gaat u de zorgen van de vele zorgprofessionals nu wegnemen, terwijl u doorwerkt aan een convenant waar maatschappelijke organisaties die opkomen voor de gezondheid hun handtekening niet onder willen zetten? Op welke manier vindt u zo'n convenant dan geloofwaardig voor de zorgprofessionals?

Antwoord 9
De zorgen van zorgprofessionals en maatschappelijke organisaties worden serieus genomen. Een convenant is alleen geloofwaardig als het daadwerkelijk bijdraagt aan het verminderen van risico's en als de maatregelen voldoende concreet, effectief en controleerbaar zijn. Het convenant is geen eindpunt, maar onderdeel van een bredere aanpak. De beschikbare wetenschappelijke kennis wordt daarbij benut en nieuwe inzichten worden meegenomen. Dit moet leiden tot het beleidskader aan maatregelen voor een gezonde leefomgeving voor gemeenten dat juridisch houdbaar is. In het uitwerken van dit beleidskader wordt ook de expertise van gezondheidsdeskundigen betrokken.

Vraag 10
Bent u bekend met het feit dat het UMCG recent heeft besloten opnieuw onderzoek te gaan doen tussen het verband van pesticiden en de ziekte van Parkinson, omdat bij de hoogste mate van blootstelling aan een combinatie van verschillende middelen het risico op Parkinson met zo'n 50 procent stijgt?[6]

Antwoord 10
Ja. Ik ben bekend met de zorgen over een mogelijk verband tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en de ziekte van Parkinson. Het RIVM heeft eerder geconcludeerd dat hiervoor een plausibel verband bestaat, maar dat nog niet is bewezen dat gewasbeschermingsmiddelen Parkinson veroorzaken.
Juist daarom wordt hiernaar aanvullend onderzoek gedaan. Het lopende OBO-2 onderzoekt onder meer de relatie tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en Parkinson. Daarnaast richt het SPARK-onderzoek zich specifiek op het ontwikkelen van een betere testrichtlijn voor neurodegeneratieve effecten. De uitkomsten hiervan zijn van belang voor het verder verbeteren van de risicobeoordeling en de bescherming van de volksgezondheid.

Vraag 11
Wat vindt u van de zorg die onderzoekers en zorgprofessionals hebben dat bij beoordeling en maatregelen geen rekening wordt gehouden met het «cocktaileffect» van middelen? Vindt u dat deze zorg relevant is voor de gezondheid van Nederlanders? Zo nee, op welk wetenschappelijk onderzoek baseert u zich? Hoe gaat u deze zorg wegenemen en welke concrete maatregelen (met tijdlijn) horen daarbij?

Antwoord 11
Ja. De zorg over cumulatieve blootstelling aan meerdere gewasbeschermingsmiddelen is relevant en wordt serieus genomen. De huidige risicobeoordeling biedt een hoog beschermingsniveau en werkt met ruime veiligheidsmarges, maar cumulatieve blootstelling via verschillende routes en mogelijke gecombineerde gezondheidseffecten kunnen nog niet volledig worden beoordeeld.
Daarom wordt gewerkt aan methoden om cumulatieve blootstelling beter mee te nemen in de risicobeoordeling. Het RIVM en EFSA ontwikkelen hiervoor het MCRA-model verder. Daarbij wordt ook gewerkt aan methoden

[6] RTV Drenthe, 21 augustus 2026, «Nieuw onderzoek naar verband pesticiden en Parkinson: «De wereld wordt namelijk niet pesticidevrij»» (https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/18715345/nieuw-onderzoek-naar-verband-pesticiden-en-parkinson-de-wereld-wordt-namelijk-niet-pesticidevrij)

voor cumulatieve blootstelling via meerdere blootstellingsroutes. De financiering hiervoor is verlengd tot 2029. Naar verwachting vindt in 2027 een Europese publieke consultatie plaats over de verdere methodiek voor nieuwe stoffen en toepassingen.
Ook wordt onderzoek gedaan naar cumulatieve effecten in het milieu. De resultaten van deze ontwikkelingen worden betrokken bij de verdere verbetering van het beoordelingskader.

Vraag 12
Als er nog zoveel onduidelijk is, en er zulke grote risico's zijn, waarom loopt u dan weg voor uw verantwoordelijkheid om een duidelijke lijn uit te zetten wat betreft spuitzones? Waarom is het beschermen van de gezondheid van mens, dier en milieu niet uw hoogste prioriteit?

Antwoord 12
Ik loop niet weg voor mijn verantwoordelijkheid. De bescherming van de gezondheid van mens, dier en milieu is een belangrijk uitgangspunt van het beleid. Juist omdat er nog belangrijke onzekerheden bestaan over blootstelling, cumulatieve effecten en gezondheidseffecten, is het van belang dat maatregelen effectief en juridisch houdbaar zijn. Daarom wordt binnen het convenant gewerkt aan een duidelijke landelijke aanpak voor de leefomgeving via het ontwikkelen van een beleidskader.

Vraag 13
Bent u ermee bekend dat uit onderzoek van Pointer bleek dat de pesticidenlobby mee heeft kunnen schrijven bij amendementen op EU-wetgeving, en wel 101 toegangspassen had tot het Europees Parlement?[7]

Antwoord 13
Ja.

Vraag 14
Kunt u (in het kader van artikel 68 van de Grondwet) aangeven op welke wijze en hoe vaak agrobedrijven, pesticidenbedrijven en hun lobbyisten in het afgelopen jaar contact met u hebben gezocht? Kunt u een overzicht geven met welke agrobedrijven en pesticidenproducenten u heeft gesproken in het afgelopen jaar en hoe vaak precies, mede gelet op artikel 68 van de Grondwet?

Antwoord 14
Ik heb geen precieze gegevens maar ik vind het belangrijk dat ik in contact sta met telers, NGO's, belangenbehartigers en ook fabrikanten om een goed beeld te hebben van de wensen en ontwikkelingen binnen de samenleving en eventuele gevolgen van (toekomstig) beleid.

Vraag 15
Bent u bereid een lobbyverbod in te stellen voor pesticidenproducenten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 15
Zoals in mijn antwoord op vraag 14 gesteld, heb ik contact met veel verschillende belanghebbenden om een goed beeld te hebben van de wensen en ontwikkelingen binnen de samenleving en eventuele gevolgen van (toekomstig) beleid. Ik hecht waarde aan deze dialoog met alle onderdelen van de samenleving.

Vraag 16
Bent u bekend met de rechterlijke uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven waarin is besloten dat het pesticide-middel Pitcher zo snel mogelijk uit de handel genomen moet worden, omdat in Pitcher een werkzame stof (fludioxonil) zit die hormoonontregelende eigenschappen

[7] Pointer, 10 januari 2024, «Hoe rechtse partijen en lobbyisten de wet om bestrijdingsmiddelen te halveren torpedeerden» (https://pointer.kro-ncrv.nl/hoe-rechtse-partijen-en-lobbyisten-de-pesticidenwet-sur-torpedeerden)

heeft? En bent u bekend met het nieuwsbericht van de Volkskrant hierover «PAN Nederland haalt het gif uit de markt, Achmea krijgt de volle laag van het noodweer»?[8] [9]

Antwoord 16
Ja.

Vraag 17
Bent u ermee bekend dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) wel een toelating heeft gegeven voor Pitcher ondanks de vaststelling dat er fludioxonil in zit? Hoe verklaart u dat dit kon gebeuren? Acht u dit wenselijk?

Antwoord 17
Ik vind het goed dat er nu duidelijkheid is gekomen in deze specifieke casus waarbij de oorspronkelijke toelating van het middel Pitcher dateert uit 2019. Het definitieve EFSA-rapport waarin EFSA concludeert dat fludioxonil hormoonontregelende eigenschappen heeft dateert uit 2024. Op het moment van de oorspronkelijke toelating door het Ctgb was het EFSA-rapport zodoende nog niet beschikbaar. Gedurende de looptijd van de gerechtelijke procedure is nieuwe wetenschappelijke en technische kennis over de stof beschikbaar gekomen en heeft het Europese Hof van Justitie in het arrest van 25 april 2024 duidelijkheid gegeven dat bij de behandeling van een aanvraag tot toelating ook rekening moet worden gehouden met nieuwe beschikbare, relevante en betrouwbare wetenschappelijke en technische kennis over hormoonontregelende eigenschappen, ook als de herbeoordeling van de stof nog niet is afgerond. Het Ctgb heeft daarop zijn beoordelingsprocedure aangepast (Kamerstuk 27 858, nr. 676) en heeft, zoals de rechter heeft geoordeeld, rekening gehouden met beschikbare relevante en betrouwbare informatie over hormoonontregelende eigenschappen. Het Ctgb concludeerde dat fludioxonil hormoonontregelende eigenschappen heeft, maar dat de blootstelling bij gebruik ervan geen schadelijke effecten voor de mens oplevert. De rechter kwam tot een andere uitleg van de verordening en oordeelde dat hier sprake moet zijn van verwaarloosbare blootstelling. Omdat daaraan bij Pitcher niet wordt voldaan, had de toelatingsaanvraag voor dit middel moeten worden afgewezen.

Vraag 18
Wat vindt u ervan dat het Ctgb ondanks een eerdere soortgelijke uitspraak wederom volgens de rechter onterecht toelating heeft verleend aan een middel met een werkzame stof waarvan de Europese voedselautoriteit EFSA heeft vastgesteld dat deze hormoonverstorend is voor mens en dier, en waarvan Ctgb wist dat deze niet leidde tot verwaarloosbare blootstelling omdat de toepassing niet in een gesloten systeem plaatsvindt of in andere omstandigheden die contact met mens of dier uitsluiten?[10]

Antwoord 18
Gedurende de rechterlijke procedure is nieuwe wetenschappelijke kennis beschikbaar gekomen en ik vind het goed dat door deze uitspraak duidelijkheid is gekomen over de vraag hoe hiermee om te gaan bij de behandeling van een aanvraag tot toelating van een gewasbeschermingsmiddel.

Vraag 19
Hoe beoordeelt u het feit dat de huidige lijn die wordt gevolgd bij het Ctgb niet standhoudt bij de rechter en schadelijk blijkt te zijn voor de volksgezondheid? Vindt u dat het beleid strenger moet om de volksgezondheid wel te

---

[8] De Rechtspraak, 11 augustus 2026, «Gewasbeschermingsmiddel Pitcher moet uit de handel» (https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/college-van-beroep-voor-het-bedrijfsleven/nieuws/2026/08/gewasbeschermingsmiddel-pitcher-moet-uit-de-handel)

[9] De Volkskrant, 14 augustus 2026, «PAN Nederland haalt het gif uit de markt, Achmea krijgt de volle laag van het noodweer» (https://www.volkskrant.nl/economie/pan-nederland-haalt-het-gif-uit-de-markt-achmea-krijgt-de-volle-laag-van-het-noodweer~b7c8b029/)

[10] De Rechtspraak, 25 februari 2025, «Uitspraken» (https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:CBB:2025:106)

waarborgen? Zo nee, waarom vindt u volksgezondheid niet het belangrijkste wat er is?

Antwoord 19
Uit de risicobeoordeling van Ctgb op grond van de laatste wetenschappelijke kennis blijkt dat het aangevraagde gebruik van Pitcher niet leidt tot schadelijke effecten op de mens. De rechter oordeelde dat het Ctgb in plaats van een risicobeoordeling echter had moeten toetsen of de blootstelling verwaarloosbaar was (ongeacht het risico daarvan).

Vraag 20
Hoe gaat het Ctgb haar toelatingsbeleid aanpassen om te voldoen aan de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven?

Antwoord 20
Het Ctgb zal op korte termijn een beslissing op bezwaar nemen over het middel Pitcher en deze volgens de gebruikelijke weg publiceren in de Staatscourant. Daarnaast bestudeert het Ctgb de uitspraak in meer detail en zal het zelf communiceren over aanpassingen van het toelatingsbeleid. Aangezien het hier gaat om uitvoering van Europese regelgeving is hierover ook afstemming met andere lidstaten vereist.

Vraag 21
Welke andere toepassingen van bestrijdingsmiddelen met de werkzame stof fludioxonil hebben een toelating bij het Ctgb en vinden niet plaats in een gesloten systeem of in andere omstandigheden die contact met mensen en dieren uitsluit? Kunt u daar een overzicht van geven? Bent u het eens dat deze middelen ook zo snel mogelijk uit de markt genomen moeten worden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 21
Naast Pitcher en de afgeleide Homerun zijn er nog 22 middelen toegelaten in Nederland op basis van de werkzame stof fludioxonil. De toepassingen van deze middelen zijn openbaar terug te vinden in de Ctgb toelatingendatabank[11]. Het is aan het Ctgb om, als onafhankelijke toelatingsautoriteit, gewasbeschermingsmiddelen toe te laten en in te grijpen op deze toelatingen indien nodig. Ik vind het wel van belang dat het Europese besluitvormingsproces over het niet verlengen van de goedkeuring van de werkzame stof fludioxonil zo spoedig mogelijk wordt afgerond en de betreffende middelen van de Europese markt worden genomen. De Europese Commissie heeft inmiddels een voorstel voor het niet verlengen van de goedkeuring van fludioxonil gedaan, maar heeft dit nog niet in stemming gebracht. Ik heb de Commissie opgeroepen dit zo snel mogelijk te doen.

Vraag 22
Welke andere bestrijdingsmiddelen met werkzame stoffen die door EFSA beoordeeld zijn als hormoonverstorend voor mens of niet doelwitorganismen (dieren) hebben een toelating bij het Ctgb en vinden niet plaats in een gesloten systeem of in andere omstandigheden die contact met mens of dier uitsluit, zoals cyprodinil? Vindt u dat deze ook uit de markt genomen moeten worden omwille van de volksgezondheid? Zo nee, wat is uw wetenschappelijke onderbouwing daarvoor? Kunt u onderbouwd uitsluiten dat u daarmee mensen en dieren opzadelt met een hogere kans op gezondheidsschade?[12] [13]

---

[11] https://toelatingen.ctgb.nl/nl/authorisations

[12] Endoctrine Disruptor Lists, april 2026, «Substances under evaluation for endocrine disruption under an EU legislation» (https://edlists.org/the-ed-lists/list-ii-substances-under-eu-investigation-endocrine-disruption)

[13] EFSA et all., 6 februari 2025, «Peer review of the pesticide risk assessment of the active substance cyprodinil» (https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2025.9209) en CTBG, «Toalatingen» (https://toelatingen.ctgb.nl/nl/authorisations/4014)

Antwoord 22
Voor dergelijke stoffen geldt dat als uit de conclusie van EFSA blijkt dat een werkzame stof niet meer voldoet aan de goedkeuringsvereisten, de Europese Commissie zo snel als mogelijk een voorstel aan de lidstaten moet doen om de goedkeuring van de werkzame stof in te trekken. Na besluitvorming daarover vervallen dan de toelatingen van alle middelen op basis van een dergelijke stof in Europa. Dat is de meest effectieve manier om een hoog niveau van bescherming van mens, dier en milieu te bereiken. Daarnaast heeft het Ctgb de bevoegdheid om bestaande toelatingen opnieuw te bekijken als er aanwijzingen zijn dat het gebruik leidt tot onacceptabele effecten voor mens, dier en milieu. Het Ctgb maakt hierin een eigen afweging en houdt daarbij ook rekening met de voortgang van de Europese besluitvorming over de goedkeuring van de betreffende werkzame stoffen.

Vraag 23
Welke van de in de vorige vraag betreffende bestrijdingsmiddelen hebben een toelating van het Ctgb waarvan het toelatingsbesluit dateert van nadat de EFSA de stof had beoordeeld als hormoonverstorend? Kunt u hier een overzicht van geven?

Antwoord 23
Informatie over alle in Nederland toegelaten gewasbeschermingsmiddelen is te vinden in de toelatingendatabank van het Ctgb[1]. Informatie over welke stoffen zijn beoordeeld als hormoonontregelend is te vinden in de EFSA conclusies. Uitleg en een samenvattende tabel zijn te vinden via de EFSA webpagina over hormoonontregelende stoffen[14].

Vraag 24
Bent u zich bewust van het feit dat hormoonverstorende stoffen al in hele lage concentraties schadelijk kunnen zijn voor met name jonge kinderen en de wet dan ook niet voor niets stelt dat deze pesticiden niet gebruikt mogen worden in situaties waar contact met de mens niet is uitgesloten? Hoe ziet u in dit licht het gebruik van hormoonverstorende pesticiden?

Antwoord 24
Ja, ik ben bekend met de criteria in de Europese verordening over hormoonontregeling voor werkzame stoffen. Ik vind het daarnaast goed dat ieder gewasbeschermingsmiddel vervolgens nog aanvullend wordt beoordeeld op de mogelijke risico's voor mens, dier en milieu.

Vraag 25
Hoeveel van deze werkzame stoffen hebben hun meest recente goedkeuring te danken aan een automatische verlenging van de Europese Commissie zonder inhoudelijke beoordeling van de risico's voor mens of milieu?

Antwoord 25
Iedere werkzame stof en ieder gewasbeschermingsmiddel is uitgebreid beoordeeld op de mogelijke risico's voor mens, dier en milieu. Wanneer een goedkeuringsperiode afloopt waarbij, buiten de schuld van de aanvrager om, nog geen besluit over eventuele verlenging is genomen, is de Europese Commissie juridisch gehouden om de goedkeuring tijdelijk te verlengen totdat besluitvorming heeft plaatsgevonden. De Europese Commissie en het Ctgb kunnen tussentijds ingrijpen in goedkeuringen en toelating wanneer blijkt dat er directe risico's voor mens, dier en milieu zijn.

Vraag 26
Klopt het dat automatische verlengingen worden toegepast bij stoffen waarvan de EFSA een risico heeft vastgesteld, bijvoorbeeld dat deze hormoonverstorend is? Zo ja, klopt het dat dit gebeurt wegens economische belangen en dat deze voorrang krijgen boven gezondheidsbelangen? Klopt het dat het Food & Feed Omnibus voorstel van de Europese Commissie deze zorg niet wegneemt? Zo nee, op welke wetenschappelijke conclusies baseert

[14] https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/endocrine-active-substances

u zich dan? Vindt u dat het compromisvoorstel van de lidstaten deze zorg wel zou moeten wegnemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 26
Op het moment dat EFSA hormoonverstorende eigenschappen heeft vastgesteld, betekent dit nog niet dat er daadwerkelijke risico's op gebruik zijn. Wel zullen deze gevaareigenschappen er veelal toe leiden dat een werkzame stof (vanwege de gevaareigenschappen) Europees niet wordt goedgekeurd. Hier dient dan wel Europese besluitvorming op te worden genomen, wat soms op zich laat wachten omdat bijvoorbeeld moet worden vastgesteld of er sprake is van verwaarloosbare blootstelling. Indien de goedkeuring van een stof, buiten de schuld van aanvrager om, verloopt, zal de goedkeuring worden verlengd tot Europese besluitvorming heeft plaatsgevonden. De Europese Omnibus Food and Feed beoogt een meer risicogestuurd beoordelingssysteem voor werkzame stoffen waarbij er meer ruimte komt om besluitvorming op dit soort dossiers sneller af te ronden.

Vraag 27
Hoe vaak worden door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) op levensmiddelen restanten fludioxonil aangetroffen die liggen boven de gangbare maximale residu limiet (MRL) van 0,01 mg/kg die als veiligheidsgrens geldt voor in Europa verboden pesticiden, bijvoorbeeld omdat zij als hormoonverstorend zijn geclassificeerd? Welke range van gehaltes betreft dit en welke producten betreft dit?

Antwoord 27
De werkzame stof fludioxonil is nog Europees goedgekeurd en de Nederlandse toepassingen zijn uitgebreid getoetst op mogelijke risico's voor mens, dier en milieu. Hierbij worden dus geen MRL waarden getoetst als zijnde verboden pesticiden.

Vraag 28
Hoeveel fludioxonil wordt gebruikt en afgezet in Nederland sinds 2010? Indien sprake is van een toename in gebruik van deze zorgwekkende stof, wat zijn de verklaringen hiervoor?

Antwoord 28
Het gebruik van de stof fludioxonil neemt toe van 3.849 kg in 2012 tot 9.614 kg in 2024. Het gebruik per hectare is stabiel gebleven (0,3/0,4 kg/ha). Het toegenomen gebruik is dus een gevolg van meer areaal waarop het wordt toegepast, bijvoorbeeld omdat alternatieve middelen niet meer mogen worden toegepast.

Vraag 29
Zijn werkenden in de landbouw en hun partners in uw ogen voldoende bekend met de grote risico's van (hormoonverstorende) pesticiden, met name de risico's voor mensen met een kinderwens, zwangeren en vrouwen die borstvoeding geven, zoals geschetst in het Informatieblad «Werken met bestrijdingsmiddelen» van het RIVM? Zo ja, waar baseert u zich dan op? Zo niet, wat bent u bereid te doen om die situatie te verbeteren?[15]

Antwoord 29
In het algemeen kan gezegd worden dat werkenden zich niet altijd bewust zijn van de risico's bij het werken met gevaarlijke stoffen, zoals gewasbeschermingsmiddelen. Het is de verantwoordelijkheid van werkgevers om de risico's die verbonden zijn aan het werk te inventariseren en om maatregelen te nemen om zo veilig mogelijk te werken. Dit geldt ook voor het werken met gewasbeschermingsmiddelen. De werkgever moet hierbij rekening houden met kwetsbare groepen zoals zwangeren, mensen met een kinderwens en mensen die borstvoeding geven. De werkgevers zijn ook verplicht om hun werknemers voorlichting te geven over de risico's en instructie hoe ze veilig

[15] RIVM, 28 oktober 2024, «Informatieblad «Werken met bestrijdingsmiddelen»» (https://www.rivm.nl/documenten/informatieblad-bestrijdingsmiddelen)

moeten werken met gewasbeschermingsmiddelen. Werkenden kunnen deze informatie zelf met hun partner delen.
De werkgevers krijgen informatie over de gevaren van de gewasbeschermingsmiddelen op meerdere manieren aangeleverd:
– In het veiligheidsinformatieblad dat bij het product geleverd wordt staat informatie over de gevaren van het product en geschikte risicobeheersmaatregelen;
– Het wettelijk gebruiksvoorschrift geeft aan hoe het product toegepast moet worden om de risico's zo goed mogelijk te beheersen;
– De toepasser van gewasbeschermingsmiddelen en de bedrijfseigenaar moeten beschikken over een bewijs van vakbekwaamheid (spuitlicentie). In de opleiding voor deze spuitlicentie is aandacht voor de risico's van de middelen en de meest veilige methoden om deze toe te passen. De werkgever instrueert werknemers die de middelen zelf niet toepassen.

Op de website van Stigas staan richtlijnen voor het veilig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Stigas ondersteunt landbouwbedrijven bij het gezond en veilig werken, onder andere door publicaties en het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten.

Vraag 30
Hoe gaat het Ctgb invulling geven aan de opdracht van de rechter om de respijttermijnen (aflevertermijn en opgebruiktermijn) voor verkoop en gebruik van bestrijdingsmiddelen met de werkzame stof fludioxonil zo kort mogelijk te maken aangezien Pitcher niet toegelaten had mogen worden?

Antwoord 30
Het Ctgb bepaalt respijttermijnen op basis van de hiervoor vastgestelde beleidsregel[16]. Ik kan niet vooruitlopen op de besluitvorming door het Ctgb.

Vraag 31
Wat is het concrete doel van LVVN in het convenant «gewasbeschermingsmiddelen» met betrekking tot hormoonverstorende pesticiden? Wat is het doel van VWS? Welke maatregelen horen daarbij en welke tijdlijn? Bent u bereid om bij de afwegingen gezondheidsexperts te betrekken?

Antwoord 31
Het doel van het Convenant Toekomstbestendige Gewasbescherming is om de risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor mens, dier en milieu verder te beperken en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verder te verduurzamen. Hormoonverstorende eigenschappen van stoffen worden daarbij betrokken in de bestaande Europese beoordelings- en toelatingssystematiek, waarbij EFSA en het Ctgb deze eigenschappen meenemen in de beoordeling. Voor hormoonverstorende stoffen zijn daarom binnen het convenant geen afzonderlijke maatregelen of specifieke tijdlijn vastgesteld. Bij de verdere beleidsontwikkeling worden de beschikbare wetenschappelijke kennis en adviezen van deskundigen betrokken.

Vraag 32
Kunt u deze vragen één voor één beantwoorden en op tijd?

Antwoord 32
Ja. Het is me gezien de hoeveelheid vragen en noodzakelijke afstemming niet gelukt binnen 3 weken te antwoorden.

[16] Beleidsregel respijttermijnen voor gewasbeschermingsmiddelen, wetten.nl - Regeling - Beleidsregel respijttermijnen voor gewasbeschermingsmiddelen - BWBR0052055